

EDINOST

Glasiló slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

„Edinost“ izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gld. 50 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 30 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno tristopno vrsto: 25 kr. če se tiska 1 krat, 22, če se tiska 2 krat, 20 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina naj se pošilja upravništvu (Veduta Romana št. 105). — Vse drugo uredništvo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisi brez posebne vrednosti ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v okolici: Na Opčinah, na Praseku, v Barkoli, v Bazovici, v Škedenji in M. Mardaleni zg.

Hrvatske šole v Istri.

V štev. 16. pod istim naslovom sem rekel: 1) da je težko govoriti ob onem, česa ni, to je o hrvatskih šolah v Istri; 2) da visoko ministerstvo podeljuje stipendije za to, da bi se pomanjkanje učiteljev na Primorskem odstranilo; 3) da je uže italijanskih učiteljev preveč, slovenskih zadosti in hrvatskih komaj 10 po novih postavah izobraženih; 4) da je hrvatskih učiteljev največ potrebno, pa da je le jedna pripravnica v Vrbniku (in ta še pičlo obiskavana); 5) da se hrvatski dijaki v razmeri z obstoječo potrebo najmanje podpirajo in sem zaključil, da je tem žalostnim razmeram tudi v Kopru vzrokov iskati.

Dva odgovora sem na to dobil, enega od vodstva c. kr. moskega učiteljskega v Kopru, drugega od nekega privatnega dopisnika „pl.“

Prvo in drugi navajata natančne podpore dijakom, kar meni ni bilo mogoče in ako vse te številke izračunimo tedaj se z mojimi ujemajo.

Komu se ima zahvaliti, da je učiteljske dobilo ogromno podpore, tega ne vem. Da se pa te podpore ni vporabilo največ (ampak najmanj) za odstranjenje pomanjkanja hrvat. učiteljev v Istri, to sem trdil in trdim, kar nam navedene številke v štev. 17. spričujejo. Kaj koristi Hrvatom, če učiteljske tudi sto tisoč for. dobi, če se pa s temi odgajajo učitelji one narodnosti, koja ima uže sedaj odveč učiteljev?

Pomanjkanje hrvatskih učiteljev je največje. Da se pa po svetu zve, kako se na učiteljsku skrbi, da bi Hrvatje čim prije v Istri zadosti učiteljev dobili, naj pričajo ta-le fakta:

Pri vpisovanju dijakov je mnogo od ravnateljstva in pričujočih učiteljev odvisno, v kateri oddelek se učenec vpiše ali v hrvatski ali italijanski. Kako malo se pri vpisovanju za večjo število Hrvatov skrbi, to je razvidno iz tega, da dobiš Italijana na koprskem učiteljsku, ki se iz hrvatskih knjig uči. Ta dijak priznava na čudni način svojo hrvatsko narodnost. Da se je v italijanski tečaj vpisal, mora biti krivo ravnateljstvo samo in enako misleči sodelovalec. Taka pomota se lahko zgodi, ker oba dva pri vpisovanju pričujoča sta hrvatskega jezika nezmožna in nagovarjata dijake le v italijanskem in nemškem jeziku.

Kako je bilo ravnateljstvu mogoče tako pomoto narediti ter enega dijaka iz Pazinske gimnazije v italijanski oddelek vpisati, če prav mu je bila materinščina takozvani „ilirski!“ jezik v spričevalu vpisana, to je lahka nganjka.

Še drugih slučajev bi lahko naveli, da se učenec hrvatske narodnosti v italijanski oddelek jemlje, a ta naj zadostuje. Z velikim trdom se reši časi kak Hrvat, pa ne brez zamere.

Da se pri sprejemanju dijakov ne ravna po enakem merilu, nam dokazuje slučaj, da se Hrvat osmošolec s zrelostnim

izpitolom ni hotel sprejeti v četrti tečaj, ampak le v tretji; dijak druge narodnosti brez mature se je pa vzel brez vsega izpita v četrti tečaj. To ne govori Hrvatom ugodno. Tako se godi tudi pri drugih slučajih Hrvatom nasproti, kar danes zamočim.

Prav očitno proti slovanski narodnosti govori istinitost, da dijaka, hodečega v italijanski tečaj na dvakratno prošnjo slavno ravnateljstvo ni pustilo prestopiti k svojej se misleči narodnosti, marveč je reklo: To bi bilo breznačajno.

Iz vsega do sedaj navedenega je razvidno, da postopanje slav. ravnateljstva ne govori za duševno podporo Hrvatov, marveč da proti deluje in Hrvatje, kojih je največja potreba, v številu krči, mej tem ko Italijane, kojih ni potreba, na škodo Hrvatom množi. Ker Hrvatje pri žalostnih razmerah ljudskih in srednih šol niso naenkrat mogli imeti zadosti dijakov, hotelo se je tej nezgodi nekoliko v okom priti in v ta namen se je dala Nehrvatom prililka učiti se (a ne naučiti) hrvatskega jezika, in odprli so se takozvani „hrvatski kurzi“. Ti kurzi bi morali imeti nalogo za silo hrvatske učitelje vzgojiti ali pa jih vsaj hrvatskega jezika nekoliko priučiti. Mnogo Slovencev bi drugo leto lahko v hrvatski tečaj prestopilo ali obiskovalo štiri leta pridno proste kurze popolnoma se v hrvat. jeziku izobrazilo. Taki bi bili v veliko korist pri Hrvatih in bi v prvem hipu posedli vsaj nekoliko praznih mest, katere do sedaj ni mogoče napolniti. Oglejmo si malo te kurze, kaka sitnost je ž njimi.

Kadar se šolsko leto počne, navada je povsod, da se z vsemi predmeti h krati počne in se ne čaka s početkom do Božiča, kar je bilo pri hrvat. kurzi slučajno. Čas je zlato.

Za vsak predmet se mora sposobna ura izbrati, da je dijak za poduk duševno in fizično sposoben. Ako ima pa dijak dopoludne 4 ure šole in opoludne samo eno vro počitka, ni duševno ni telesno ni za učenje sposoben. Zakaj so se te ure izbrale, to mi je neznano.

Dijake za hrvatski kurz nabira noveji čas ravnateljstvo samo, kako je to, tega nemam časa popisovati, pa si pridržuje za drugikrat. Danes čem le nabiranje prostovoljcev za hrvatski kurz samo v prošlih letih malo narisati.

Prvo leto hrvat. kurzov je naznanjal neki učitelj razrednik (Klassenvorstand) svojim učencem, da so hrv. kurzi odprti, pa da nikomu ne svetuje jih obiskavati, ker se imajo drugih *potrebnejih* predmetov učiti. Prav isti učitelj je svojemu učencu rodnom Hrvat tu obiskavanje hrvat. prostovoljnih kurzov odsvetoval in sicer tako odsvetoval, da si učenec ni upal več v hrvat. kurz stopiti.

Naj karakterističneje je pa pri vseh hrvat. kurzi odprtje tretjega tečaja. Tu ga čem samo površno opisati, komentara ne pridenem.

Prvi in drugi kurz hrvatski sta prvi dve leti prav dobro napredovala, in učitelj in učenci so spoznali, da je treba, če se

hoče dobro naučiti, še tretjega kurza. Učenci so bili vsi namenjeni tudi zrelostni izpit iz hrvat. jezika narediti; to misel je podpiral tudi naš deželni nadzornik. Človek obrača, ravnateljstvo obrne, in tako je, tretjega kurza ni. Da se pa ne more nič potikovati prenstrojilo se je vse tako, da ima prvi kurz, kder so Italijani, ime prvi kurz, prvi za Slovence se imenuje drugi kurz in drugi za Slovence tretji kurz. Izvrstno pa istinito. Tudi o tem, ako treba še več priobčim. Za sedaj omenjam le to, da je protivnikov učenju hrvatskega jezika tudi takovih, o kojih bi se človek najmanj nadejal. Sedaj so hrvatski kurzi le še po imenu, ker jim je žila zavezana, hirajo in pod tem ravnateljstvom tudi umro.

(Dalje prihodnjiš).

23. dan meseca aprila 1880.

IV.

Za Schneidom je govoril štirski poslanec dr. Foregger zoper Vošnjakovo resolucijo. Njegov govor je bil sicer manj surov od Duchatschevega, vendar ni kazal uglajenosti i miroljubnosti; navajal je stare iz nemških časnikov nabrane fraze, prizadeval se je zabačava podreti temeljite Schneidove razloge, napadal je le zunanjo obliko, jedra pa se ni upal dotakniti. Smešno je bilo njegovo moledovanje, da bi se morali Nemci i Polnemci na spodnjem Štirskem i Kranjskem popolnem zatreti, pobiti, ali iz občin izgnati, ako se Slovincem spolne razodete želje; s čudno logiko je hotel dokazati, da pravice Slovencev nasprotujejo pravici Nemcev; ta mož mora tedaj tega menjenja biti, da imajo Nemci pravico Slovence ponemčevati, da so Slovenci Nemcem sužnji. Čelom se je nekako laskal, a Slovincem je naravnost rekel, da nemajo pravice zahtevati, da veljajo za narod, ker se ne morejo ponašati z narodnim delom, narodnimi pridobitvami i narodno kulturo; ta gospod mora imeti čudne pravne i moralne pojme o narodih i zgodovinskem njihovem razvijanju, če tudi se sam upira na zgodovino; prav po njegovem dokazu bi Nemci tako malo pravice imeli do narodne samostalnosti, kakor Slovenci, ker se tudi Nemci niso samostojno razvili, ampak s pomočjo drugih narodov. Ta mož trdi dalje, da so se Slovenci navzeli nemške omikanosti, da tedaj nemštvo mora Slovence — požreti. — Da, nemško omikanost nam so nekaj nosili Germani z ognjem i mečem v deželo, pozneje so nam nemštvo vsilili v šole in vse javne zavode; tisoč let je trpel naš narod germansko nasilje, a poginoli ni, ampak probudil se je v novo krepkeje življenje. Če je to znamenje, če je to naravni zakon, da mora nemštvo požreti Slovence, kakor trdi Foregger, potem se mu udamo na milost i nemilost. Kar se imenuje pri drugih narodih napredek, to se pri nas po Foreggerjevej logiki imenuje rakova pot, ker s poslovenjenjem

Podlistek.

Povodnja deklica.

Kedo je mladenec v sukenci zali?

Kedo je pa gizdava deva,
Ki ž njim po jezera hodi obali,
Ko luna planote obseva?

Iz koša mu ona daje maline,
On v venec pa cvete jej spleta,
Gotovo on ljubi te je deklino,
A ona mu ljubav obeta.

I v slehernej noči v čednej opravi,
Ga sreča pod senco modreva,
Mladenec je lovec v drovnej dohravi
Ne ve se, čegava je deva.

Ne ve se, od kodi ona dohaja,
Ne znade se, kamo zbegava,
Ko bilka močvirna hipoma vstaja,
Ko divji se ogenj zgubljava.

„Povedi mi krasna, draga sestrice,
Kaj neki boš meni tajila?
Kod vodi te semo urna nožica?
Kde tvoja družina je mila?”

Minolo poletje, list se obleta,
Z mrazovi podé se vetrovi,

Kaj ljubega čakal zmer bi dekleta
Na divjem jezera bregovi?

Ne blodi ko srna plaha v goščavi,
Ne skrivaj ko strah se po noči,
Poveri se rajše mojej ljubavi,
I z mano napoti se koči.

Ni daleč od todi slamnata koča,
Tam sredi leščevja je v hosti,
V mene je mleka, sladkega voča,
Divjačine imam zadosti.*

„Stoj!“ dekle mu reče, „dečko poredni,
To rekel mi otec je stari:
Mladencev so glasi mikavni, medni,
A sleherni samo slepári.

Srec se mi plaši tvoje zablode,
Saj zmrvil bi up je podrti;
Uslišana morda prošnja ti bode,
Če zvest ostaneš do smrti.*

Mladenec poklekne, vije se v pesku,
Peklenske zakličje pošasti;
Prisegal pri lune mlem je blesku,
Pa bode prisega mu v časti?

„Pa drži jo strelče! to si zapomni:
Kdor sveto prisego poruši,
Gorje mu na svetu v bedi ogromni,
Na veke gorje mu na duši!“

To rekši otide deklica zala,
Oveže si kito na glavo,
Pozdravi mladenca z daljnega žala,
I znikne ko vselej v goščavo.

Zamán za mladenko strelec posegne,
Doteči je ni mu mogoče,
Ko penava slika deva izbegne,
Sam samcat on v tmíni zastoče.

Prav samcat ostane v divjev puščavi,
Obdajajo blatne ga meje,
Tišina zavlada v silnej mečavi,
Škripljo mu pod nogó le veje.

Otíde k jezeru, blodi po produ,
Blodečima očima migne,
V tem veter zašumi v črnem zavodu,
A voda šumljaje se dvigne.

Šumljaje se dvíže, pokajo vali,
Prikazen prikaže se zala:
Na vodnem srebrišču, divnem kristali,
Prezala je deklica stala.

Olepšena bleđa njena so lica,
Lepotami rosnega leska,
Nje udje so lahki kakor meglica,
Podoba je njena nebeska.

„Mladenče moj mladi, dečko moj zali!“
Dekličice glas se začuje:

srednjih šol na Slovenskem bi omika trpela: kakova omika? narodna gotovo ne; trpelo bi le nesrečno ponemčevanje, če je pa ponemčevanje omika, potem naj le trpi, ker taka omika ni donosala Slovincem sreče i blagosti, do grla smo je siti. Govornik povdarja potem, da Slovenci nemajo potrebnih šolskih knjig. Vprašali bi radi, ali so Nemci poprej imeli šolske knjige, nego šole? Ali se je že kedaj oče pred sinom rodil? Spominjamo se še dobro, ko smo hodili v nemški licej, kako smo morali prepisavati nemška „scripta“, če smo se hoteli kaj učiti, a takrat nobeden ni upil: „Strani z nemskim jezikom, ker nema učnih knjig!“ Govornik trdi tudi, da nemamo slovenskih učiteljev; naj bi ga to ne brigalo; vladi je treba le mignuti, pa bomo imeli po vseh slovenskih srednjih šolah dosti sposobnih učiteljev, katerim treba ne bo k Foreggerju v šolo hoditi.

Po razumu gospoda govornika bi se moralo ustanoviti slovensko vseučilišče poprej, nego se uvede slovenski očni jezik v srednje šole. To je njemu „conditio sine qua non“; po tej logiki bi se morale tudi srednje šole ustanoviti pred ljudskimi, filozofija bi se morala učiti pred abecedo, hiša začeti zidati pri strehi. To je nemška „Gründlichkeit“.

A zdaj pridejo še le „argumenta ad oculos“. Govornik trdi namreč, da se otroci uže v ljudski šoli slovenski zadositi nče, še preveč, da slovenski roditelji na glas tožijo, da se njihovi otroci ne učé tega, kar bi se imeli, to je — nemškega jezika, ker zato jih v šolo pošiljajo. Resnično, to je modra beseda, pobila nam je orožje iz rok. Če je slovenskim roditeljem toliko na tem, da se njihovi otroci nauče nemščine, krajša i ceneja jim je pot, naj jih pošiljajo za pastirje mej Nemce, tako si prihranijo velike troške i teške davke za šole.

Takih in enacih razlogov navaja Foregger še več; ni vredno, da bi se dalje z njimi pečali, kako bi se tudi pravdali z možem, ki je v svojem govoru to-le rekel: „Jaz si morem misliti le tako Avstrija, katero nemški duh oživlja, le če je nemški jezik državni jezik, podloga državnega duševnega razvoja, le potem se more Avstrija v resnici uspešno razvijati. Bojim se, prihodnji rodovi nas ne bodo umeli.“ — Zaduje besede so Foreggerjeva oporoka.

Prihodnjič se obrnemo zopet na solnčno stran ter končamo veseli dan 23. aprila 1880, ki uže donosá dober sad, s posnetkom temeljitega govora, s katerim je slovenski narod razveselil dr. Kljun.

Dva banketa.

Uže zadnjič smo omenili, da ste pred razhodom obe stranki poslanske zbornice napravile, vsaka posebe banket, da je bila levica besna v svojih govorih, da je vodja levice govoril tako, da se njegov govor ne sme javno priobčiti, mej tem ko je desnica navdušeno nazdravljala pomirjenju narodov i živimi besedami poudarjala ljubezen do Avstrije.

Ta dva banketa sta velike politične pomembe, tolike pomembe, da presegata celo sklepe poslanske zbornice dné 23. aprila t. l. — „In vino veritas“, pravi latinski pregovor, in v resnici, na teh banketih je vino razodelo misli i čute obeh strank, rekli bi: poslanci so nosili srce na dlani i kedor jih doslej še ni dobro poznal, spoznati jih je moral iz govorov na banketih. Vsak rodoljub, komer je draga Avstrija, pa se je še zanašal na levico, moral je zdaj z ostudom obraz od nje obrniti, ker je zasramovala lastno domovino ter očitno javila, da išče le lastnega gospostva i dobička, za pravico i državno blagost pa nema ni razuma ni srca. Izjave na banketih je čula vsa Avstrija ter jih bo znala ceniti, ko pride prava ura; nesramne Herbstove besede, da bodo njegovi prijatelji odslej le nase mislili, povrnó vsi rodoljubi, vsi pošteni ljudje s tem, da hrbet obrnó Herbstu i njegovim prijateljem. Levica je z banketnimi govori raztrgala zadnje cape raz svojega telesa ter svetu razkrila vso nagoto, vso svojo nesramnost; ljudstvo zdaj ve, kaka prijateljica mu je ta stranka, vlada vidi, da se prizadeva državo pogubiti, prodati jo i raztrgati; najvišji krogi zdaj vidijo, kde so podslombe državi i kroni.

„Kaj blodiš po onej divjej obali,
Ko luna na nebo pripluje?“

Kaj tarnaš po onej lokavej devi,
Ki v te je zavedla te meje,
Ki zmetša ti glavo sladkimi spevi,
Sedaj se gotovo ti smeje?“

Ljubimče predragi! leti za mano,
Pozabi vse tuge, vse žali,
Le sem na jezero, k meni na plano
Po vodnem zaplesat kristali.

Hčeš neki tu kakor lastovka gibka,
Črez vodo pošvignoti plano?
Hčeš morda veselo, zdravo ko ribka,
V globine popluskati z mano?“

Hčeš morda po noči v mehkej postelji,
Pod srebrnim šatrom zaspati?
Hčeš v lilijah vodnih, v rajskem veselji,
O večnih svetovih senjati?“

Razpete roke nasproti mu dvize,
V tla gleda mladenec strmavi,
Približa se deva, k sebi mu miže:
„Le k meni, le k meni!“ mu pravi.

Z njo mavrica divna sveti v krogove,
Ko zračna v plesove se vznese;
Ko z nova zareže vodne valove,
Kristali za devo iskré se.

Čujte, avstrijski narodi, zlasti Vi Nemci! Vi ste poslali može v državni zbor zato, da bi delali za Vas, da bi lajsali Vaša bremena, branili Vase pravice; zdaj pa z *sreem na roci* pred vsem svetom kričé Herbst, da bodo njegovi prijatelji, to je: levičarji, odslej le nase mislili! Ali morejo taki može živati še Vase zanpanje?!

Ustavernih veleizdajskih izjav ne moremo i ne smemo objavit; ali obrnimo se od te mrkle podobe poslanske levice na solnčno desno stran, na kateri se razoveta veselo živjenje, srečnejša bodočnost.

Vsi trije klubi desnice so imeli 13. t. m. posebe bankete. Češkega banketa se je vdeležil minister Pražak, onega pravne stranke pa minister grof Falkenhayn. Pri tem banketu je napil najprej grof Hohenwart zdravico cesarju, potem Lienbacher grofu Hohenwartu, katerega največja zasluga je, da je desnica iz manjšine prišla do večine. Grof Brandis je izpil čašo na zdravje ministra grofu Falkenhajnu i ta je nazdravil klubu pravne stranke. Prvosednika namestnik baron Godel je nazdravil na vez edinosti i rekel mej drugim:

„Ako se danes okrog sebe ozrem, tedaj vidim, da smo prav za prav v malem zrcalo velike naše domovine, ljube naše Avstrije, v kateri skupaj žive razni narodi raznih ver, i razni stanovi, ki so bili vedno zadovoljni, ako niso časi *razpora zmajevih zob* sejali tisti, ki imajo spravo sicer na jeziku, a ne v srci. Ta setev pa bo imela tako osodo, kakoršno so imeli Kadmusovi zmajevi zobje, iz katerih so izrastli do brade oboroženi možje, ki so se nazadnje sami razmesarili in uničili, ko so jim nasprotniki zložno nasproti stali. Nam ta setev ne bo mogla škodovati, dokler bomo tako združeni i brezstrastni. In tako združeni stojimo tukaj! Če pogledamo okrog sebe, opazimo, da vojvoda i knez sedi poleg kmeta, visoki cerkveni dostojanstvenik poleg preprostega zasebnika, vradnik, vojak, s kratka vsi: Nemci, Italijani, Rumuni i Slovani raznih plemen in verozakonov, vsi tukaj sede v bratovskeje zlogi.“

Potem je nazdravil Pflügl češkemu klubu, grof Margheri katoliškemu duhovništvu, gorečemu boritelju v boji za narodnost i vero, in knez Alojzij Liechtenstein poljskemu klubu. Potem je vstal grof Hohenwart ter mej drugim to-le rekel zoper banketne govore ustavakov:

„Priskutno mi je natanjčnije omenjati govore. Le dve reči moram povdarjati. Prva je ta, da najsičajniji govornik onega zbora odhajajočim svojim klubnim tovarišem ni vedel nič drugega povedati, razen dolge vrste obtožb zoper našo stranko. Druga spomina vredna reč je napoved drugega vzvišenega govornika, da bo ta banket začetek mnogo izjav zunaj parlamenta. Kar zadeva obtožbe, zavračam jih popolnoma hladnokrvno i z vso odločnostjo, i gotovo govorim po vašej menitvi, ako pristavljam, da nas taki klici ne izzbijo iz mirnega i dostojnega vedenja i da nikoli ne zatajimo duha zmernosti, o katerem smo mej tem dolgim zasedanjem toliko sijajnih izgledevali. Kar se pa tiče izjav zunaj parlamenta, temu je le en odgovor: Mi smo bili in smo vedno pripravljene, boriti se za svoja prepričanja na tistih tleh, ki so postavna i tista, na katera so nas poslali naši volilci. Ako bi se res našli taki državniki, ki bi hoteli premestiti boj na druga tla, potem ne pojdemo tija za njimi, ampak prepustimo odgovor na njihov poziv tistim, katerih naloga je, skrbeti za to, da v državi vsak na svojem mestu ostane i ne sega družem v njegovo področje. Gospoda moja! Jaz nazdravljam duhu zmernosti.“

Češki klub je poslal deputacijo, ki je pozdravila klub pravne stranke. Dr. Rieger se je zahvalil za podporo, katero je dajal klub Čehom ter naglašal grofa Hohenwarta zasluge in edinstvo obeh klubov. Potem se je klub pravne stranke pridružil Čehom i grof Hohenwarth zahvalil Riegerjevej čestitki.

Potem je šla češka deputacija pozdravljat poljski klub, Poljaki pa so poslali tudi poslance v prvo imenovana kluba. Grof Grocholsky je v svojej zdravici posebno Hohenwarta povzdigoval. On je uže pred desetimi leti Poljakom dovolil lastnega mi-

Potrči, pobode lovec na begu,
I hitel bi, nehtel bi skočiti,
Prijazen zažene valček se k bregu,
Noge mu polehko dohiti.

I tako ga mami, vabi v vodice,
Dokledar srca mu ne gane,
Ko kedar na tajnem roka device,
V mladenčevjej roci zestane.

Pozabil je strelec svoje deklina,
Pogrdil prisego še novo,
Neznana ga želja tera v globine,
Za pevko v pogubo gotovo.

I bega i gleda, gleda i bega,
Vodovja ga nese pretvora,
Spusti se predaleč z gologa brega,
Na sredi jezera je skora.

Že bliža se njenim rokam sneženim,
Nje očee živo mu sije,
Že ustnico bliža ustnom medénim,
Ž njo v plesu veselo se vije.

I veter razpubne lehke meglice,
Ki krile obliče so njeno,
Pogleda od blizu deklina v lice:
Iz loga je dekle miljéno.

„A kde je prisega, tvoja beseda?
Kdor sveto prisego poruši,

nistra i hotel tacega tudi Čehom dovoliti. Poslanec Dunajevski je rekel, grof Hohenwart zastopa idejo, katera veže vse tri klube desne stranke. Grof Hohenwart je omenil, da ideje, katere njega vodijo, niso le njegove, temuč da vse pričujoče enako navdušujejo, i zato upa, da dospé do popolne zmage.

Dopisi.

Podgrad, dné 12. maja.

Pred nekaterimi meseci smo v našo občino dobili novega učitelja, gosp. H. Persoglia, gorečega rodoljuba in prijaznega človeka, našim okoličinam prav ustvarjenega. Naša šola je bila popolnoma opešala, i naši otroci so bili uže taki, da človek ni bil več varen po cesti hoditi zaradi sem ter tja frflajočega kamenja. Pozdravil tudi ni nobeden otrok niti domačega, niti ptujca. Poglejmo pa zdaj, kako se je vse predrugačilo. Otroci kamenja več po cesti ne mečejo, pozdravljajo domače in ptujce, ter se vedo tako, kakor pristuje spodobnim otrokom. Da je bilo težavno delo take otroke ukrotiti, to je gotovo, ali posrečilo se je s trudom i ljubeznijo.

Ta učitelj pa ne gleda le na zunanje vedenje svojih učencev, temuč je tudi v šoli izvrsten. Ne toži se mu podučevati, tudi ne gleda na uro, kedaj odbije, ampak on neprenehoma učí in učí. Uže v prvem času, ko je sem prišel, spoznal je, da kmetištvo tukaj stoji na zelo nizkej stopinji, zatoraj je počel precej svoje učence v kmetištvu podučevati. Da ne bi pa drugi šolski predmeti kaj s tem podukom trpeli, sklenol je 3 ure na teden iz števila predpisanih šolskih ur podučevati.

Lepi sad njegovega poduka smo precej prvo leto učkali. Letošno spomlad je ta ljubi gospod z svojimi učenci nad 1000 dreves pocepil, nad 3000 sadnih in nad 4000 gozdnih dreves posadil. Da tako delo ni lahko, to je gotovo, posebno ker naši ljudje niso bili v takem delu podučeni, saditi so znali malo, a sekati prav izvrstno. Naš dobrohotni učitelj s: ni le na sadjarstvo oziral, ampak tudi na vinarstvo. V ta namen je letos z svojimi učenci skoraj vse trte po vasi obrezal in očistil ter tudi tukaj pokazal, kako napačno se je tukaj s trto delalo in kako mora biti trta obrezana, ako hočemo od nje prav dobiček imeti.

Da se je ta ljubeznjivi gospod s takim ravnanjem vsem soseščanom zelo prikupil, da ga imajo vsi, stari in mladi, zelo radi, to se samo ob sebi umeje. T.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Poslanci državnega zbora so po obilem i trudopolnem delu zapustili Dunaj ter se vrnoli na svoj dom. Večini tega zbora moramo dati spričalo, da se je vrlo i domoljubno vedla, nevstrajno in vspešno delala ter led pobila, izpod katerega priklje narodom z Božjo pomočjo boljša bodočnost.

Gosposka zbornica še zboruje i pretresa sklepe poslanske zbornice, utegne pa še ta teden svoja dela izvršiti.

Kako nenaravne so pri nas še marsikateré reči, kaže tudi to, da bodo v delegacijah ustavaki v večini, če tudi jih je izvolil državni zbor, v katerem so v večini federalisti.

Državni proračun za to leto je zopet neugoden, dohodkov kaže 398 milijonov gold. troškov pa 423 milijonov, primanjka 25 milijonov se pokriva z novimi dolgovi. Ta dolg je še zapuščena stare vlade i starega, vsekvarčnega državnega zbora; upanje pa imamo, da se tudi tukaj na boljše obrne, ko duh večine sedanjega državnega zbora prešine državo.

Govori se, da pride ruski car v Galicijo pozdravljat našega cesarja, ako pojde tija k vojaškim vajam.

Časniki zagotavljajo, da se te dni pokličejo deželni poslanci v deželne zборе, ki se pričó prve dni meseca junija. Nas bo

Gorje mu na svetu, v smrti mu beda,
Na veke gorje mu na duši.

Ni plesati dano tebi po plani,
Ni v vale zaplusknoti jasne:
Telo ti surova zemlja sohrani,
I vid ti na veke ugasne.

A duša uboga v senci modreva,
Dočaka ti leto tisoče,
Trpela peklenske muke bo reva,
Ah muke strašansko pekoče.“

To lovec začuvši k bregu zablodi,
Strmé mu očesa blodeča,
Viharji zaštúme v črnem zavodi,
Vzdiguje se voda hrumeča.

Šumeva, hrumeva, bluje jo vrélo,
Vrtinec vrti iz globine,
Odré se krnice srpasto žrélo,
Z dekletom mladenec izgine.

Še šumi, še hrúmi, voda se péni;
Ko mesec planote obséva,
Prikažete dve se méglasti séni:
Z mladenecem pogozdna je deva.

Po srebrnem ona pleše valovi,
On toži pod senco modreva,
Mladenec bil strelec v tem je logovi,
Ne ve se, od kodi je deva.

posebno zanimival kranjski deželni zbor, to prečudno glasilo slovenskega naroda.

Levičarji državnega zbora, ki so se pri banketu tako vro vedli, zdaj dražijo ljudstvo zoper vlado in večino državnega zbora osobno i po judovskih časniki; hujskanje je uže tako, da grže več ne more biti.

V Bosni Turci vedno bolj glave po konci nosijo; neka turška deputacija je šla na Dunaj dokazovat, da se Turkom krivica godi, v Travniku pa so Turci se uprli i niso hoteli mitnoine plačevati. Vsled tega je prišlo celo do boja z vojaci in bilo na obeh straneh več ranjenih in mrtvih.

Tuje dežele.

Srbski knez pride sredi meseca junija na Dunaj.

V nedeljo popoldne je iz Trsta odplula angleška ladija „Helicon“ v Carigrad i odnesla tja novega angleškega poslanca Goeschna. On nese turške vladi predlog, kako se ima Turčija urediti. Ta predlog, kateri je izdelal angleški minister Gladstone, naslanja se na to, naj se uvede samouprava tudi v tistih deželah, ki so od turške vlade še popolnem odvisne. To bo skoraj gotovo početek zadnjega dejanja razpada Turčije.

Bolgarsko narodno „sebranje“ izdeluje občinski zakon in zakon o upravi, mej tem ko v vshodnjih krajih Turci ropajo, požigajo i moré; nič boljše se ne godi v Rumeliji; po vseh teh deželah delajo Turci kakor divja zver, da nazadnje drugzega ne ostane, nego da se zapodé čez Bospor v Azijo.

Knez Gorčakov je toliko okrevl, da misli iti zdravlja krepčat v Baden na Nemško, a carica je hudo bolna i ni upanja, da bi to jesen prebila.

Poljski časniki pripovedujejo za gotovo, da se v Peterburgu pečajo s tem, da se sklíče nekoliko poljskih boljarjev. Ti boljarji imajo razodeti želje i težnje poljskega naroda i posvetovati se z ruskimi zaupnimi možmi, kako bi se najprej predrugačila uprava i popravki uveli v državnem življenju. Govori se, da ima Wielopolski razložiti državnoopravne razmere Poljskega k Rusiji i kako bi se te uredile. Mnogo z doma prognanih Poljakov se ima pomilostiti, da se brez poniževalnih zahtevanj labko zopet v domovino vrnó.

Grško-turško mejno prašanje so izročile svojim poslancem v pretres. Zbor teh poslancev ima najprej pretresti dotični predlog, sme pa tudi ta predlog promeniti ter se ozirati na to, kar večina želi. Potem tacem je zopet upanje, da se grško-turški mejni vozle vendar le razreši ali pa preseka.

Na Nemškem se vedno bolj vzdigujejo zoper Bismarka, razpor mej njim i državnim zborom raste; tudi na judé so se začeli Nemci hudovati, ker jud je povsod jud, kamor on sede, tam se trava suši. Kolikor bolj pojemlje nihilizem na Ruskem, toliko bolj se širi socijalizem na Nemškem.

V mestu Rheimsu na Francoskem so se delalci uprli zahtevajoč večje plačilo, vendar so jih zopet pomirili.

Angleška vlada je uže turško prašanje z vspohom v roko vzela; nje predlog, naj se vse točke berlinskega dogovora točno izvrše, sprejele so vse vlade i pritrdile skupnemu postopanju zoper turško vlado.

Iz Kitajskega se čnejo zopet vojni glasi; pravijo da se ta država uže več let pripravlja na vojno zoper Rusijo, da si pribori meje, katere je imela pred letom 1858. Rusi so uže poslali več vojnih ladij na ustje velike reke Amur, da pazijo kitajskega gibanja i branijo državne meje.

Domače stvari.

Beseda „slovanskega podpornega društva“ v gledišču „Fenice“ se je izvršila prav sijajno; posebno pa zarad tega, ker je sodeloval gospod Nolli. Pisec tega je gospoda Nollija slišal peti uže večkrat v Ljubljani in drugod; a kak velikanski razloček je mej njegovim poprešnjim in sedanjem glasom; kakor pevač uže poznati poprejšnega Nollija, kajti on je danes na po-

LIPICA.

(Dalje).

Ker je Lipica bivala škofovo posestvo, zato bi se moralo iz starih listin v tržaškem škofjskem pismohramu (arhivu) tudi najstarejše ime tega kraja najti. Ali, kakor mnogo drugih za domačo zgodovino jako važnih listin nij več, tako so se uže davno pozgubili stari škofovski zapiski.

Tržaških škofov vrata se začena za kralja Teodorika I. 524. S početka se vé, niso škofje imevali zemljišča, še le kralji Lotar I., Ludovik njegov sin, Berengar, Hugo, Lotar II., Oton III., Henrik III. so mnogo posestev podarili tržaškemu škofjstvu.

Na Krasu so — mej drugim Lipico — škofje dobili ne mara uže za Lotar-ja I. (820-855). Pravico so imeli škofje, kakor drugi baroni pobirati desetino od poljskih pridelkov in od blagá (jagnjet in kozličev).

Prvi škof, ki si je dal naslov *grof* tržaški, bil je neki Anton Negri, benečan (1350), in ta naslov so ohranili tržaški škofje do leta 1788.

Tržaški škofje so imeli v lastnino nekdanje gradove: *Moko* (v Robidi), v Dragi in druge gradove v Istri, vasi zgornjo in zdolnjo *Škofijo*, *Dolino* in vse pod dolinsko župnijo spadajoče podružnice. Tržaški škofje so se zvali dolinski župniki vse do dobe Jožefa II.

Škof *Anton Goppo*, ki se je bil sprl s svojim kapitulom zaradi dohodkov neklih duhovnij, preselil se je celo zapustivši mesto v Dolino ter osem let tam prebival (1452-60).

Vsa južna stran gore *Slavnik-a* je bila škofovo posestvo, kakor to svedoči še dandenes ime velike senožeti pri *Videžu*: *škofelja*, kjer Prešničani kosé in uživajo. Dolenji Kraševci še

vršji pevske umetnosti, zraven tega pa je njegov glas tako lep, metalíčen, tako občiren in močan, da se nij čuditi, ako je žel celó v teatro Scala v Milanu mnogo pohvale i ploskanja; jaz sem slišal imenitnega baritonista *Kasman-a*, ki je v Trstu delal furore, a gotov sem, da ga gospod Nolli presega v marsikakem obziru. Zato pa mora želiti vsak prijatelj umetnosti, da bi naš prvi slovenski operni pevec nastopil v kaki operi tukaj v Trstu, gotovo bi z njim opera pridobila vrlo moč. — Prišli so ga poslušati tudi nekateri italijanski umetniki, in vsi so bili polni hvale, vsi so se čudili občirnosti in krepkosti Nollijevega glasa.

Zato pa mu je navdušeno občinstvo napravilo prav lepe ovacije; za vsakim petjem je moral priti 10 do 15krat na oder in pri zadnjem komadu mu je odbor delalskega društva podaril krasen venec z bogatimi trakovi v narodnih barvah in tri lepe gospodičine so mu izročile 3 krasne šopke najlepših cvetic.

Sploh sme gospod Nolli biti prepričan, da je zapustil najlepši spomin pri tržaških Slovanih, kateri želé, da bi ga še večkrat slišali, in ako gospod Nolli še kedaj pride mej nas, gotov sme biti, da se bode v gledišču vse trlo. Znano je uže iz programa, da je g. Nolli pel 3 točke, katere vse 3 so se enako dopadale, k večemu da je imel pevec več prilike pokazati svojo umetnost v romanzi iz opere „*Ballo in Maschera*“. — Zdaj pa preidemo k drugim točkam koncerta.

Eno izmej najlepših toček smemo zaznamovati Förster-jevo „*Ave Marija*“ iz operete „*Gorenjski Slavček*“; v tem mešanem zboru je pelo 24 gospodičin, pravih slavčkov iz domačega gaja, in nad 40 pevcev s spremstvom vojaškega orkestra; mej petjem in godbo pa se je slišalo kakor od daleč zvonjenje večerne „*Ave Marije*“. — Dobro petje in efekt, kateri je napravil zbor na občinstvo — to vse je vzbudilo prav entuzijazem mej občinstvom, gromoviti klici in močno ploskanje je bilo temu dokaz. Zbor se je moral ponavljati dvakrat. — Mi želimo, da bi ta zbor še kedaj slišali, še bolj pa bi nas veselilo, ako bi se nam tržaškim Slovanom tudi za nadalje ohranil in če mogoče še pomnožil ta mešani zbor, ki dela vso čast nam Slovincem, posebno pa osnovateljju, gosp. Bartlju.

„*Cigani*“ so se tudi prav dobro in natančno peli, posebno pa je gosp. Martin Vaduol iznenadil nas se svojim solom; tako občutljivo in čisto je pel naš Martinček, da bi ga bil človek kar objel; s kratka: videlo se je, da je bil ta večer dobre volje tenorist slavnega Hajdrihovega kvarteta. — Manj efekta je ta pot napravila „*Hercegovska*“, akopram se ne more reči, da bi bili vrli naši pevci kaj pokvarili. — Menimo, da je manjkalo živahnosti. — O igri „*Dobro jutro*“ moremo reči, da so igralke in igralci dobro izvršili svoje role in da so burke, katerih je polna ta igra, občinstvo še precej kratkočasile; a da bi bila ta igra občinstvu bolj primerna, nego „*Visoki C*“, to močno dvomimo, temveč moramo kakor nepristranski opazovalci reči, da igra „*Dobro jutro*“ je ena najslabših našega malega repertoarja.

Posebno pohvalno moramo omeniti gospe Dolinarjeve in gospodičini Hakljevi, ki sti obe prav dobro in naravno delali; igralcev pa ne bomo vsacega posebe, ampak skupaj hvalili, ako rečemo: da so večinoma take igralne moči, s katerimi bi se dale napraviti prav lepe in težavnejše igre.

Naj pri tej priliki izrazimo eno željo, namreč to, da bi se v Trstu napravilo malo dramatično društvo (sola), tako društvo bi pri tolikih in tako talentiranih igralkah in igralcih moralo imeti sijajen uspeh. — Odboroma čitalnice in delalskega društva priporočamo ta nasvet v ozbiljen prevdarek.

Konečno pa moramo posebno pohvaliti neutrudljivega pevovodjo, gosp. Bartlja, ki je resnično zaslužil prekrasna 2 venca, katera sta mu podelila odbor delalskega društva in pa gospodičine pevkinje; prelepo je polje, na katerem je začel delovati ta še mladi pevovodja, on more narodu in sebi nabrati še mnogo lavorik, ako bode vedno tako vstrajno in pridno sejal, kakor dozdaj. — In če sklenemo z najtoplejšo pohvalo tudi odbora delalskega društva, ki je priredil tak krasen koncert, naj bode to

dandenes pravijo: „Kadar je na *Škofelji* megla, kmalu bo dež“; ker po Slavniku leže megla, kadar ima deževati.

Dalje so mejile školovo posestvo gore, ki se raztezajo nad Vrh poljem in Gročano: *Videž*, *Motarug*, *Poljaniček*, *Brumance*, *Krčelje*, *Čuk* (veliko gradišče), *Dinji grič*, *Obravnik*, *Ožeg*, *Dolgi Šleb* (kar je na c. kr. generalstabnem zemljevidu popačeno: „*Torgu Slep*“) in nad Bazovico: *Kokuš*, ali kakor mi je pravila neka žena: hrib *Maček*. Ondi vpada hrib in *Lipica* ga veže z nižjim mejnim pogorjem nekdanjega škofovega in današnjega mestnega posestva: *Goli vrh*, *Kičeret* ali *Čičert*, *Plase*, *Frankovec*, *Batuže*, *Globodnice* (*Lobodnice*) kjer je sloveča trebenjska jama, in najzadnji v tej vrsti je *Momni* — (tudi *Mumni*) vrh pri Farnetičih. Dalje so *openske griže*, kjer je znani „*Prejši dol*“, kamor so celó iz Lipice v prvih časih vstanovljenega kobiljaka gonili napajati konje in kobile. Naprej so meje školovega posestva bile mnogo krajše nego so dandenes meje tržaškega teritorija (okolice), kajti Prosek in Kontovélj nista bila v tej skupini.

Ono pogorje, ki se od Kontovelja (nekdanjega Mogilana — ital. *Moccolán*) naprej ob robu proti Opčnam, Banom, Trebičem, Bazovici do nad Borštom razteza; in ga tržaški italijanski pisatelji „*Vena*“ imenujejo, popačeno je od čisto slovanskega „*Venec*“, kajti v latinskih listinah: „*ad Venas montes*“ ni drugo, nego stara oblika: „*Venac*“ s končnico bolj hrvaško, torej goróvje, ki venča Trst in morje. V tem okviru so bila škofova posestva, ki so se pa uže davno pozgubila, razen neklih senožet v Zavljah in v Škofljah.

Gosto šumje in gozdno drevje je v starih časih pokrivalo ta kraj, kakor kažejo imena: *Boršt*, *Farnet*, *Farnetič*, *Ceróvec* pri Opčnah, *Zavodl*, *gropajski boršt* in *gropajska gaja* zraven „*lipenskega zavoda*“ in druga imena, kakor n. pr. *Kosmati hrib* (nad Verdéljo) ali *Buséje* pri Opčnah (bus — hrv. grm). Pa ne sme-

dokaz, da stojimo nad domačim strankarstvom in da sodimo po zaslugah.

Kakor se sliši, bilo je v gledišču nad 1500 oseb in je čisti dohodek zopet za nekoliko pomnožil premoženje delalskega društva, katero naj cvete in napreduje narodu na čast in korist! *)

*) Ta sestavek, potem poročilo o Lebanovej smrti i še neko drugo poročilo, katero je uže zapoznalo, bili so namenjeni za zadnji list, ali po pomoči so prišli rokopi v neko drugo uredništvo i se tam založili. Opazili smo pomoto še le, ko je bil list uže na dveh straneh tiskan i pri vsej dobri volji nismo mogli napake več odpraviti. Zelo je nam žal, da se je to pripetilo, naj nam tedaj čestiti naročniki prizanesó. (Ured.)

† Josip Leban trgovec tukaj, umrl je 13. t. m. Bil je mož še le v 54. letu in vsi njegovi mnogi prijatelji so močno obžalovali njegovo prerano smrt, kajti rajnik je bil vrlo rodoljub, pa tudi tako dobrotljiva in prijazna osoba, da se sme o njem reči, da skoro nij imel neprijateljev. — Poznan je bil po vsem Primorskem in Notranjskem, in uživl je povsod ko prav pošteni velik zaupanja. On je bil mej onimi rodoljubi, ki so v Trstu uže pred mnogimi leti ustvarili živahnejše gibanje zanemarjenega našega naroda, uže let je bil denarničar rojanske čitalnice in sploh je pomagal, kder je le mogel kaj pomoči narodu v korist. — Da je bil spoštovan, dokaz je bil sijajen njegov pogreb na binkoštno nedeljo: blizu 2000 ljudij in 20 kočij je spremljalo njegovo rakev k večnemu miru; ko so rakev vzdignoli, zapeli so vrli pevci pred hišo, kder je rajnik stanoval „*Nad zvezdami*“ kar je nazoče zeló ginolo; po tem se je vzdignol sprovod in je šel skoz „*Corsia Stadion*“ v cerkev sv. Antona, kder so pevci po dokončanih molitvah zopet zapeli „*Tiho jamico*“. — Naj še omenimo, da so razni prijatelji in društva na rakev položili 4 venca, enega prekrasnega z napisom „*Tržaški Slovenci* — vrlemu rodoljubu in prijatelju“, enega z napisom „*Rojanska čitalnica* — svojemu večletnemu denarničarju“, enega z napisom „*Podporno delalno društvo* — svojemu udu“ in 4 brez posebnih napisov. Trakovi so bili vsi v narodnih barvah, kar je dalo pogrebu še posebno narodni značaj. — Vsak, kdor je videl ta resnično veličanski pogreb, priznal je, da Slovenci znajo častiti svoje rodoljube in da navadno takih pogrebov nima niti prvi vsi milijonarji — in vse to je šlo brez posebne agitacije — vse le iz ljubezni in spoštovanja do rajnega, kateri ostane vedno v spomin mnogim njegovim prijateljem. Bodi mu zemljica lahka!

Državni poslanec, dr. Vošnjak je sklical svoje volilce v Šentjur, da jim je razjasnil delovanje v državnem zboru. Seslo se je jako obilo volilcev. Vošnjakov govor je bil navdušeno pozdravljen in sprejela se je ta-le resolucija: „Nastavljati se imajo le taki učitelji in uradniki, ki so slovenskega jezika popolnoma zmožni. V uradih se imajo vsa pisma slovenskim strankam slovenski reševati.“

Volitve enega deželnega poslanca na Goriškem bode 3. junija t. l. v Tolminu. „*Soča*“ volilcem govori na srce, naj volijo neodvisnega, značajnega, za blagor dežele vnetega moža, ki ni sluga vsakodobne vlade, ampak vedno na mestu, ko gre za brambo deželnih pravic; opominja, naj bodo zložni, ker volitve javnih zastopnikov dajo volilcem spričalo politične zrelosti, ali nezrelosti.

„*Edinost*“ se popolnem strinja z „*Sočo*“ ter kliče volilcem: Volite moža, ki ima neomahljiv značaj, ki je zvest sin Vaše dežele, kateremu bije srce za vse, kar je deželi drago i sveto; volite soglasno, to bo na čast Vam, na čast goriške deželi in vsem Slovincem.

Strah ljubljanskega župana pred Hrvati. Karlovske pevsko društvo „*Zora*“ je napovedalo ljubljanskemu „*Sokolu*“ in čitalničnim pevcem — boj ali kali? — ne, le svoj prihod na binkoštno nedeljo v Ljubljano na poti v postojnsko jamo. To je ljubljanskega župana tako prestrašilo, da je „*Sokolu*“ zažugal, da hrvaško pevsko društvo ne sme z razvitim praporom v mesto i da zbranih društev z Rožnika v čitalnico ne sme spremljati godba. „*Sokol*“ se je pa zoper ta ukaz pritožil deželnemu prvosedstvu,

mo si misliti, da je povsod obrastlo bilo, kajti n. pr. uže leta 1394 je neki mestna gosposka odločila, da se ima „*Golierh*“ gro-pajski razdeliti. Ako se je uže tada imenoval „*golivrh*“, tedaj je smel, kar piše Tommasini: „la ripartizione dei farneti di Goliver presso Gropada“ (= razdeljenje gozdov na golem vrhu pri Gropadi =).

Kdo je Kras ogolil? Naši pisatelji pravijo: *Benečani*, ker so mnogo drv rabili za svoje ladije. Italijanski pisatelji pa pravijo: „*Ne Benečani*, nego „*bosniški pastirji*“ in *hrvaški*, ki so iz strahu pred Turkom bežali l. 1400 (?), poplavili so Kras se svojimi čredami, tod se vselili in gozdove kvarili in zažigali.“ (Cavalli, Storia di Trieste, p. 13).

Kdor količkaj kraške razmere bolj natanjko razmotruje, mora priznati, da niti samó ptujci, niti samó domači niso kraških tal ogolili, ampak oboji skupaj. Nekdaj so imeli veliko *koz*, *ovac*, celó *praseta* so po gozdih paševali. Tudi velike *apnenice* so delali, ki so silo drv požirale. Čudo, da je še vendar nekaj ostalo. Kjer gospodarji niso paševali in brezumno sečnjo opuščali, tam je še dandenes podoba prvotne rasti. Odlikuje se mej vsemi na Krasu Lipica, bodoč da ima najbogatejšega lastnika — samega vladarja.

Sedajni „*lipniški závod*“ obsega 210 oralov po Scharnaglu, a po Tommasini-ju 540 oralov ali po novi meri 308 hektarov. Obzidan je krog in krog z suhim zidom, kakor na Krasu njive in ograde obzidujejo. Zlasti proti vzhodnje severni strani dela zid kakor obrobek na zeleni trati proti Lokavskeji grizi, ki strči kakor strgana košulja izpod zelene suknje. (Dalje prihodnjič).

*) „Cenni storici e fisici sulla selvicoltura dell'agro triestino“ nel Bollettino della società di scienze naturali di Trieste. II, p. 55.

ki je to prepeved preklicalo, ljubljanskega župana pa tudi podučilo, da ni opravičen dajati tacih ukazov. Potem so Hrvatje z razvito zastavo v Ljubljano prišli, z Rožnika jih je v mesto spravljal godba in čudo — Ljubljana se ni podrla!

Narodne zmage na Štirskem. Kakor v Ptouji, tako so Slovenci zmagali tudi v Ormožu pri volitvah v okrajni zastop. Dve nemški trdnjavi ste tedaj pale Slovincem v roke. Čast štirskim Slovincem!

Postojnsko jamo je binkoštni ponedeljek obiskalo okoli 5000 ljudi; letos so bili v jami tudi napisi v slovenskem jeziku. Pevec hrvaškega društva „Zore“ so v njej peli hrvaške pesmi. Tudi v Trstu smo imeli binkoštno praznike mnogo gostov.

Vreme je bilo zadnji teden jako neugodno; razsajala je huda burja, ki je posebno v Ipavskej dolini napravila veliko škode, na ljubljanskem polju je pomorila slana fižol in krompir, v nekaterih krajih na Dolenjskem je pobila toča.

Kopitarjeva slovesnost. 23. avgusta tega leta bo 100 let, kar je bil Kopitar v Repnjah pri Ljubljani rojen. Slovenci na Kranjskem napravijo ta dan v njegov spomin slovesnost. Kopitar je bil prvi velik slovanski jezikoslovec; on je vzbudil slavne nastopnike Miklošiča, Vuka in druge; njegove zasluge za slovanstvo se nesmrtno.

Tisočletnica slave slovanskega jezika. Prihodnji mesec bo 1000 let, kar je papež Janez VIII. pohvalil slovanski jezik i mu tako čast dal, da tačas enake se ni imel noben zdaj živiočih jezikov; pisal je namreč slovenskemu knezu Svetopolku mej drugim to-le: „Literas slavinasas jure laudamus“ (Slovansko pismo po pravici hvalimo). On je slovanski jezik pripoznal tudi za cerkveni jezik, če tudi so ga Nemci že takrat hoteli zatreti.

Razne stvari.

Ni take neumnosti, da ne bi se našel, ki jo veruje. Bogat menjež i posestnik veličih ribnikov je bral v necem časniku, da je nekdo znašel tak prah, da ga treba le v vodo stresti, pa takoj zarodi postrvi; prah velja le dva cekina i tisti, ki ga je znašel, povrne novce, ako bi to ne bilo popolnem resnično. Menjež, hrepenč po tacem prahu, pošlje nanagloma ponj. Mine nekoliko dni i prideta mu cekina nazaj s tem le pismom: „Zelo mi je žal, blagorodni gospod, da ne morem zaželenega prahu poslati. Oznanilo, da imam tak prah, iz katerega se rodé postrvi, natisnolno se je vsled neke stave. Stavil sem namreč z nekaterimi prijatelji, da se more največja bedačija natisniti, in vendar se dobé bedaki, ki jo verujejo. Blagorodni gospod, vi ste uže sedemindvajseti! Z Bogom!

Cenik raznega blaga.

	za 100 K.	
	od f.	do f.
Kava:		
Moka	119	120
Ceylon biser	138	146
plant. fina in najfineja	128	144
srednja in 1/2 fina	116	125
native	84	94
Portorico	105	110
Malabar native	—	—
La Guayra	—	—
St. Domingo	80	92
Bahia	59	84
Rio najfineja	84	86
fina	74	81
1/2 fina in navadna	67	72
Santos navadna in fina	78	92
Java Malang	91	93
Costarica	106	110
Manila	80	84
Guatemala	—	—
Stadka skorja	64	66
Nageljnovi cvetlič (šiblec)	160	165
Poper Singapore	52	53
Batavia	49	49
Piment Jamajka	59	60
Imber	30	—
Šladkor avstrijski v štokih rafiniran	34	50
v kosih	31	32
Olje:		
Ital. jedilno navadno	45	46
fino in najfineje namizno	60	72
Levantsko in Albansko jedilno	44	45
Corfu jedilno fino in najfineje	43	47
Dalmacija jedilno fino in najfineje	45	—
Istra	46	—
Laneno	36	50
Pavljino ali bombažno	33	38
Ribje hambursko (3 krone)	58	—
Olein	34	—
Sadje:		
Pomeranče Sicilije (1 zaboj)	—	—
Limoni (1 zaboj)	—	—
Kaperi	65	—
fina	30	—
1/2 fina	7	—
Rožiči puljeski	—	—
grški	—	—
Mandji puljeski	108	114
romanski	—	—
siciljski	105	—
puljeski grenki	125	—
Lešniki novi ital.	30	—
istrski	95	—
Čeplje suhe iz Bosne in Srbije nove	32	34
stare	24	25
iz kranjske in hrvaške	17	19
Pinjoli	71	72
Fige Calamata v venih	17	—
v vrečah	15	—
puljeske v sodih	14	15
iz Sadrne	28	—
Cvebe Elemé	25	32
Cismé	25	26
Stanchio	—	—
Samos črne	23	—
Rozine Sultan	30	35
Grozdiče (opaša) grško	31	31
rudeče (korinte)	—	—
siciljsko Lipari	34	—
Riž ali laško pšeno: Italijanski navadni do 1/2 fina	17	50
Italijanski fini in najfineji	21	50
Indijski	16	25
Slanina in mast: Slanina ameriksanska	46	50
Mast Bankroft	51	51
Wileox	49	—
Loj dalmatinski	37	—
tržaški	39	40
Stearina	82	—
Sveče iz stearine	98	100
iz parafine	92	100
Petrolji v sodih	10	—
v zabojih	12	13
Domači pridelki: Maslo itajersko I. vrste	65	89
Maslo hrvaško	58	65
Leča	15	16
Fižol svitlo rudeči	11	12
temno rudeči	11	11
bobinec	13	13
rumeni	12	13
zeleni	12	12
kanariček	12	13
cukrenec (koks)	15	16
beli dolgi	13	—
okrogli	12	12
mešan nov	10	—
stari	9	—
Konoplje drobne	27	28
debele	11	13
Prosó belo	12	13
Zelje kranjsko	11	12
Korun	4	50
Žito: Pšenica ruska	13	13
banaška in ogrska	—	—
Koruzna Galae, Ibrata	8	40
Odesa	8	25
ogrska in banaška	8	60
hrvaška	—	—
Rž Galae, Odesa	9	40
Ječmen	8	11
Oves banaški, ogrski	8	50

	za 100 K.	
	od f.	do f.
Moka ogrska	5	50
0	4	10
1	—	—
2	—	—
3	—	—
4	—	—
5	—	—
6	—	—
7	—	—
8	—	—
8 1/2	—	—
9	—	—
21.00, 21.	—	—
otrobi debeli	—	—
drobni	—	—
ajdova	16	—
koruzna	10	—
Vino in spirit: Spirit rafinirani 36° hektol.	37	—
Rum Jamajka (liter)	—	86
Demerari	—	57
St. Jago	—	32
Vino cipersko (hektoliter)	35	—
Malaga (aroba)	10	—
refošk iz Istre (botelja)	1	—
istersko (hektol.)	24	—
teran	35	—
vipavsko	16	—
hrvaško	10	—
ogrsko	11	—
dalmatinsko	10	—
Predivo konopljeno Ferrara	46	—
Bologna	52	—
Cesena	44	—
dolgo čiščeno	72	—
najfineje	76	—
za dreto	80	—
Razno blago: Kafra	190	195
Orehi levantinski	16	—
Virh	45	—
Oreški (Muskat)	300	375
Tó	160	660
Vanilja (1 kilo)	38	—
Zafran španski	40	—
Galun	8	75
Potašelj	21	—
Soda	6	50
Rij domači in tirolski	8	—
istrski	7	25
Kolofonij ameriksanski	5	50
Votlec (Bimstein)	4	—
Mjilo kandijsko	45	—
Corfu	25	—
Canje	16	—
Gobe za konje	5	—
za toaletu	9	—
grške	24	—
domneče	12	—
Zveplo rimsko v kosih	14	—
sicilijansko zmljeto	7	—
Ribe — polenovke nove	7	7
stare	7	50
Arniki Yarmouth (1 sod)	7	50
Sardelle istrske	24	—
Kože — usnje za poplate	24	—
usnje teletina	15	—
kravina bela in črna	150	—
kože surove volovske domače	357	—
dalmatinske in bosenske	145	—
ameriksanske	110	—
kravje iz Indije	70	—
teleče	108	—
janje dalmatinske	125	—
zajje (100 komadov)	190	—
bosenska	60	—
albanske	25	—
grška	86	—
iz male Azije	110	—
istrska	140	—
Les: Deske 1" debele in 7" široke za 100 komadov	120	—
8/9	35	—
10/14	850	—
8/12	49	—
10/14	89	—
8/12	64	—
10/14	70	—
8/12	72	—
10/14	55	—
8/12	59	—
10/14	56	—
Skurete 1/2"	29	—
100 komadov	97	—
100	27	—
Dile 2"	—	15
za 1 cola	—	12
1 1/2"	—	12
mere nove	—	21
1 1/2"	—	16
1 1/2"	—	13
Deske po 1" debele in 7" široke za 100 kom.	30	—
8/9	30	—
10/14	38	—
8/12	68	—
10/14	50	—
8/12	53	—
10/14	52	—
Skurete 1/2" laške mire debele 8/12	42	—
10/14	44	—
Remeljni 3/4"	46	—
100 kom.	46	—
100	24	—
100	23	—
Dile 2" debele cola	—	13
1 1/2"	—	11
1 1/2"	—	11
Trami od 1/2" do 3/4" kubični čevlji	—	37
od 1/2" do 3/4"	—	40
Bordonali od 24" naprej	—	49
Drva za kurjavo bukova sežen	12	—
Oglje bukovo za 100 K.	2	—
po takih cenah prodaja se tukaj v magazinu	2	50
Seno dobro volovsko (dun. cent)	1	40
navadno konjsko	1	10
Slama (skopa) ržena	1	50
za steljo pšenično	1	20

Tržno poročilo.

Cene raznega blaga so se zadnje dni, kakor kaže spodaj stoječi cenik, jako malo promenile; trgovina je bila tudi še vedno mlačna, tako da o njej velja to, kar smo zadnjič omenili, zato nemamo danes nič posebnega poročati.

Vrednostnim papirjem so cene ostale ves zadnji čas dobre i stanovitne, kar kaže, da zaupanje sploh raste.

Dunajska Borsn

dan 25. maja.

Enotni drž. dolg v bankovih	72	gld.	50	kr.
Enotni državni dolg v srebru	73	"	20	"
Zlata renta	88	"	20	"
1860. državni zajem	130	"	50	"
Delnice narodne banke	834	"	—	"
Kreditne delnice	278	"	80	"
London 10 lir sterlin	117	"	95	"
Srebro	—	"	—	"
Napoleoni	9	"	40	"
C. kr. cekini	5	"	59	"
100 državnih mark	58	"	10	"

Najtoplejšo zahvalo

izrekujem s tem vsej gospodi, ki je v tolikem številu spremlila rajnega mojega soproga k večnemu počitku, posebno pa gosp. pevcem pod vodstvom g. Bartlja, tržaškim rodoljubom, rojanski čitalnici in delalskemu društvu. — Bog plati vsem!

Emilija vdova Lebanova,
rojena Casagrande.

Dediči Karasinskih jantarskih nahajališč čestitajo si naznanjati svojim kupovalcem, da so vsled bogatih najdeb v svojih jamah ceno jantarja za 80% znižali.

S to čudovito nizko ceno upajo ohraniti dobro ime naravnemu jantarju, kateremu ga spodkupažejo nič vredne i zdravju škodljive ponaredbe. — Cene iz

garantiranega naravnega jantarja

izdelanih eigarnih - cevč, močnik, v krasnih okvirih.

St. Cnt.	gld.	rdaj lo	gld.
I. 12 dolge poprej	20	rdaj lo	5.—
II. 10 " " "	16	" "	4.—
III. 9 " " "	12	" "	3.—
IV. 8 " " "	10	" "	2.50
V. 7 " " "	8	" "	2.—
VI. 6 " " "	6	" "	